

FAVENTE JEHOVÂ

LIB. III.

DESCRIPTIONIS

Imperij Sveo-Gothici.

De

LINGVIS

Sub Imperio Sveo-Gothico

usitatoribus in Regiâ & celeberrimâ CHRISTINËâ Academia Aboënsi.

PRÆSIDE

Præcellentissimo & Consultissimo VIRO,

M. MICHAËLE VVEXIONIO,

Juris, Polit: & Hist: P.P. celeberrimo.

Respondente

ERICO J. JUSTANDRO

Aboëns: S. R. M. Alumno.

Publico Examine & harum Lingg. consultorum

placida censura exhibitus

Ad diem 27. Apr. 1650. Horis locoq; solitis.

A B O Æ.

Imprimebat Petrus Wald! Acad. Typ. 1650.

*Reverendo, Politissimis, Spectatæq; fidei &
variarum rerum usu probatissimis Viris, fautoris
amicis & Sympatriotis: ut quondã commilitonibus
& familiaribus; ita etiamnum benefa-
ctoribus indubitatissimis,*

DN. ERICO KETARENIO

*Ecclesiæ Fennicæ in Regiã Holmënsi
Urbe Pastori vigilantissimo,*

DN. JOHANNI M. FORSMANN,

Ditionis Calmariënsis Logistæ expeditiss:

DN. PETRO ERASMI,

Rei Armamentariæ Magistro circumsp.

DN. CASPARO C. & E. R. Mann/

*Regiæ Holmënsis Cancellariæ Can-
cellistæ accuratissimo.*

DN. DANIELI ANDR: B. Rompe

*Comitatus Walsborgensis Logistæ
promptissimo.*

DN. GABRIELI ERASMI

*Generosi DN. J. O. H. Oxenstiernas in Sundo
holm Præfecto fidelissimo.*

*In veteris amicitie recordationem, popularisq;
familiaritatis arrham,*

D. D. D. RESPONDENS.

LIBER III. De LINGVIS

Sub Imperio Sveo-Gothico
usitatoribus.

C A P. I.

*De Prisca Lingvâ Sveo-Gothicâ
In Genere.*

Antiquissimæ gentis lingua etiam,
haud dubiè, antiquissima est. Nec ul-
terius extat, solam Hebræam excipio, cujus
antiquiora monumenta, quàm *Gothicæ*. Hæc
una cum gente victrice ad alios populos
longè lateq; est propagata; vel *Integra*, ut
per *Daniam*, *Belgium Germaniamq;*, varianti-
bus tantùm dialectis; Vel *Corrupta* atq; ex-
oticis permixta, ut per *Galliam*, *Italiam*, *Hispaniam*,
aliaq; orbis terrarum loca. Undè ingentè
Gothicarum vocum farraginem, quæ in *Italica* lingvâ invenis
untur *Ol. M.*, operi suo, *Romæ* iam ferme ante seculum im-
presso, attextit. Nec pauciora adhuc etiam ex *Gallicâ* notari
possent. Varijs autem lingua ista nominibus
antiquitùs apud *Autores* venit. *Veteres*
Scythæ, *Luciano* teste, *alanico* locuti sunt ser-
mone;

mone; *Alanicum* *Procopio* Gothis, Gothicumque
 que *Strabo* *Dacis* assignat. Et *Cluv.* *Pritico-*
rui Gallorum, Germ: Suecorum & Gothorum
 linguam, in genere, *Celticam* appellat. Ser-
 monem quo peculiariter *Gallia* fuit usâ, pri-
 usquam in provincia totam redigeretur à
Romanis, prorsus abolitum putat *B. Rheninus*:
 non secus ac *Hispanias* suum amissile sermo-
 nem: Ut citat *D. Philipp. Nic. lib. 1. de Antiq:*
german. Borealiorum verò lingua præsens,
 utur ab antiquissimâ non parùm recesserit;
 purior tamen adhuc manet, nullo ferme di-
 ctionis exotica fæco inquinata: Quippe, ut
 verò *Bertius lib. 2. c. 16. com: rer: Germ: nunquam*
in has terras Græci, nunquam Romani armis suis
penetrarunt; quò sit ut adhuc omnia apud Sweo-
nes Gothosq; integra & incorrupta sint. Neq; O-
stium ex Asia adventus linguam plane mutare
potuit, quamvis voces nonnullas, quas nova
Religio (potius impia superstitione) invexit,
admiscuerit. Lingua enim gentis tam facile
non exscinditur, ut idem Philipp. Nic. fusius dis-
serit.

CAP. II. De Antiquis Runis
 earumq; varijs speciebus.

NEc medium linguam conservandi,
Propria literatura (una fidelis custodia rerum) vel olim defuit. *Runas* enim seu proprias literas *Sveci-Gothi*q; ab antiquissimis seculis habuerunt. Non modò supersticiosos & magicos characteres, variarum specierũ: ut *Zugruner*, id est Magnanimitatis al: cordiales; pudendis & pectori incidi solitas. *Vulruner* i.e. *Cerevifarias*; poculo & ungui insculptas. *Brunruner*; Fontanas seu puteales, puppi & gubernaculo inscribendas. *Linnruner* i.e. *Artuales*, in corticibus & foliis arborum notatas. *Sigruner* i.e. *Vitæ* & *Storales*, capulo, ensi, lituo & chirotheois aptatas. *Widgruner* i.e. *Salvatrices* & *auxiliatrices*, parturientium artus cingentes. *Mälruner* i.e. *Compensatorias*, sedibus fori iudicialis inaratas. *Swartruner* i.e. *nigras* & *furvas* sepulchris impressas. *Ranruner* i.e. *Amaras*, quippe nocentissimas. Sed & elementa ipsa literarum, quæ item *Runer* vocarunt, de quibus in sequentibus.

C A P. III. *De antiquis literis
 Sveo-Gothicis.*

GOthos Sveonesq; priusquam vel *Cadmus* græcas vel *Carmenita* cum filio *E-vandro* romanas invenerint, proprias diu literas habuisse non sine ratione *Ioh. M. lib. 1. c. 7.* & cum eo *B. Vulcanias* alijq; attestantur. Quod monumenta memoriæ Gothorum, in exteris bellis græcis, & ipso Trojano occum

mentium erecta, suis inscriptionibus satis attestantur. Quæ antiquissimæ literæ Runicæ etli ante annos 650. circiter, ab Olao Stott. Ronung Svecorum Gothorumq; Rege, ad nutum Sylvestri II. Pontificis Romani, & Sigfridi Episcopi Wexionensis abolitæ sint, ut prisca idololatria citius extirparetur, *Locc. Antiquit. Goth. lib. 2. c. 14.* Laudabili tamen studio doctorum virorum, prisca ista literatura, ex antiquis monumentis, quæ in saxis & lapidibus remanserunt, eruta & conservata est. Primus omnium, quod sciam, *elementa runica* typis evulgavit & excusa in lucem produxit *Ioh. Mag. Ubs. Archiep.* & post eum *Olaus M. Fr.* Quos sequitur *Leonhardus Thurneiser* in *Onomastico* suo, posteaq; *Bon: Vulcanius de literis & lingua Getarum sive Gothorum.* qui Alphabetum unum & alterum à Danis sibi communicatum testatur: quæ procul dubio, ab exemplo *Ioh. M. & Ol. M.* excitatis, conquistata fuere. Tandem, post plures alios quos & ipse citat, eximium quid in hoc literaturæ genere præstitit *Ioh. Burcus* in *Tyrocinio Runico* Anno Chr. 1599. evulgato: quo vicissim, velut *ariadnes* filio, adjutus *D. Ol. Wormius Danus* sibi suæq; patriæ

patriæ ex *Runicâ Literaturâ*, quam ipse Danicam vocat, haud exiguam fœneratus est gloriam. Unde *Prefatus Bureus* in cantis lenâ de *revolantibus seu refugientibus domum Runis*, tanquam vitulo suo arantem, ante 12. annos peritrixit. Sunt autem elementa Runica ordine antiquo & domestico isthæc:

Figura	Nomen	Valor
ƿ	Fren	ƿ v conf.
h	Þhr	Þ u Þ ð y ð á
þ	Þhors	Þ þ ð þ ð
ƒ	ƒðhes	ƒ á ó þ ð
k	Kyðhur	K in sine post conf. ex
ƿ	Kyn (Kön)	ƿ c a ƿ g
*	Haghal	h. post vocal. ch gh
†	Naðþ	† † nn
‡	Þðher	‡ ‡
‡	Þru	‡ a ‡ e
l	Sun. Sool	l ‡ f
↑	Þidher	↑ ‡ ‡ ‡ ð
þ	Þyrgh-al	þ B þ þ þ bb pp
l	Łagher	l ‡ ‡ u
ψ	Man	ψ

Quæ alie ordine & nominibus vid: in Chron: Gotthlandiæ P. 83.

*Secundum ordinem Latinorum nunc
receptum, sic recensentur.*

A B C D E F G H I J K L M N O
 P Q R S T U V X Y Z
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

Id est: A/ bb/ cc/ dd/ e/ f/ g/ h/ i/ k/ l/ m/ nn/
 oo/ p/ qq/ rr/ sss/ t/ (quod etiã sic J notatur)
 uuu/ x/ y/ z 2b: not: exprimitur, Aãã/ ô/ á/ ð.
 Quæ utilitiora sunt elemẽta runica, ex *Ioh. B.*
monumẽtis petita; ubi quædã duplici, non-
 nulla etiã triplici modo notata inveniuntur.
 Plura de hisce cupiens, dictum *Burzum & VVormii literatus*
ram adeat. Nec, si usus ex *Abcdario Runico Burxi &*
antiquis monumentis accedat, lectio difficilis erit.

Fuerunt & aliæ literæ, Gothis in exteris
 usitatæ, ideoq; & græcis ac latinis elementis
 mixtæ: De quibus vera esse potest assertio
Chron: Vrspergensis, quod *Ulpianus Episcopus*,
 tempore *Imp: Arriani*, eas invenerit vel præ-
 cipue excoluerit. Quarum hæc figura fuit:

A B C D E F G H I J
 K L M N O P Q R S T
 U V X Y Z

A b c d e f g h i k l m n o p q r s t

v u y z ch. Iſti notis ſalutatio Angelica, Oratio
 Dñi: Canticum Maria & Simeonis, apud Vulcaniis
 in cõmentariolo expreſſi ſunt. Fuerunt etiam
 antiquorum Helſingorum propria elementa à Runis
 diſtincta; quorum nulla duplici conſtabat ductu:
 Sed punctis & lineolis rectis aut curvis, qua via: in
 deſcr: Svec. Andr. Burai, & monumentum in Anſ-
 gedal extat. Sed cum hodie à nemine legi queant
 conſultò omitta.

C A P. IV. De baculo Runico,
 vulgò Rúnſtaff dicto.

Priſcæ literaturæ haud viliffima porti-
 o eſt cognitio baculi Runici; quo & priſci
 olim patriotæ, & etiamnum plebs ruſticos
 rum, anni tempora, feſta immobilia, cæteraq; no-
 tata digna literis runicis, ſiſſq; notis hieroglyphicis
 ſupputant & obſervant. De quo hæc paucis no-
 tare libet.

1. Utriq; baculi faciei adhaerent 12. m en-
 ſium nomina & Symbola. Prior notatur
 Scuto & litera R, quâ continentur Ianuarius
 ſvæt Thora/ ab idolo Thor dictus, qui corona-
 to cratere, Kronſota/ notatur. Februarius,
 Cœn/ item à priſco Idolo appellatus, Mars
 ius Bljda. Aprilis Vårant. Majus, Mana

i. e. Virgo. *Iunius*, *Herolla* / i. e. *Nuptialis*; à
Howa *U* / i. e. *nuptijs*; quæ tùm frequentius
celebrata, nominatus. *Posterior* facies notatur,
literâ *R* inversâ, *J*, quæ literas eius *sa* rei, *be*
braorum more, *inverso* ordine legendas monet. Hic
sunt *Iunius* *Höand* i. e. *fœnilecium*. *Augustus*
Stördand i. e. *mellis*. *September*, *Hösta*
månadt i. e. *Autumnalis*. *October*, *Slachts*
månadt *maciationis*. *November* *Wintermäs*
nadt / *hyemalis* & *December*, *Julemånadt*; in
quo, tanquam *rota*, *annus* in se rediens con-
vertitur.

2. In utraq; baculi parte quattuor charas
sterum ordines cernuntur. *Primus* est die-
rum cujuslibet mensis. *Secundus* notabilis
dierum seu festivitatum; signa integrâ
cruce + notata exhibet.

†† *testa* domestica otiosorum Suet:
Laat *Helgder*

Jejunia *Papicolarum* Et dies quibus mu-
tationes aëris & futura observantur. Ut

In *Petri* *cathedrà*, *glacie* si *fringitur* *undâ*;
Non perit ante dies, hæc *quater* *atq;* *decem*;

& *similia*.

 Pecuniâ notat, & *nundinas* indicat.
Festa *universalia*, ut *dies* *nativitatis* &c. *Circum-*
silio

cisionis & Epiphaniæ, cornu taurino erecto indi-
gitatur (Olim enim ex cornibus potarunt,) *ut eversum*
cornu festivitatis cessationem indicat. *Ba-*
culus Episcopalis; Episc: Henrici Finstad. En-
sis, S. Pauli conversionem. *Candelabrum*
Purificationis. *Securis, S. Sigfridi Episc:*
Wexionensis; cujus ibi nepotes securi per-
cussit. *Piscis, S. Matthiæ. Securis, S. Geor-*
gij; cœdendis trabib. aptum. *Iugum, S. Be-*
nedicti; quo utensilia rustica parantur. *Co-*
rona; B. Virginis coronatæ Wärsfw. *Ar-*
bor florifera, Tiburtij. Cuculus, S. Marci.
Tres spica, S. Erici Reg: Suec: 18. Maij. Gra-
num, Urbani; quo hordeum seritur. *Ra-*
pa, Borolphi 17 Jun. Arbor vel ramus frondi-
bis virens; S. Joh: Baptistæ. Clavis, Petri
& Pauli. Restillum, Margarete; cum fœnum
vertatur & colligitur. *Pyxis, Magdalena,*
pedes Christi ungentis. *Baculus, S. Jacobi.*
Bipennis, vel securis Amazonum, S. Olai Reg.
Rogus S. Laurentij, in rogo tosti. Litus,
Pastoralis tuba lignea corticib. iatorta, Svet:
Lune/ S. Michaelis; quo inflari solet. A. dec.
S. Birgittæ Vadstenensis. *Arbor folijs nuda,*
primam noctem hyemalem, Första Winters

¶ II. *Templum; omnium Sanctorum.*
Anser, Martini, cui tūm bellum indicitur.
Anchora; Clementis. Rota; Catharinæ. Crux;
S. ANDRÆ. Cætera ex *Cisiojano*, veteri Calen-
dario, petantur.

Tertius utriusq̄ faciei ordo, characteres
continet *literarum dominicalium*; quas ex
connotato *Clari Cyclo*, per aureum cuiusvis
anni numerum, in cæteris Calendarijs inve-
nire operosum non fuerit.

Quartus & infimus 19. aurei numeri chara-
cteres habet; juxta seriem *Alphabeti Runicæ*
Sveo-gothicæ superiori cap. primo loco no-
tata: Quibus alij 4. characteres addunt
H 15 **Stupemader** 17 **A** **Arbuger** 18 **X** **Erwemas**
der 19 **†** **Bilgber.** Quorum uti & cæterorum ulteri-
orem explicationem & ordinis rationem enodandam, hæc stu-
dia ex professo tractantibus lubens relinquo, & ad *Vormii fas-*
culos remitto: Ubi varietatem non parvam vide-
re est. Nec omnes baculi eodem modo ap-
ud nos notati inveniuntur.

C A P. V. *De antiquis & recenti-*
oribus numerandi notis.

¶ *Riscas numerandi notas in antiquo*
M. S. hanc offendi:

A b c d e f f f g h i l l m n o p q r s s s t u v
w x y z. Diphthongos habemus proprias.
 Quarum sonum quædam etiam aliæ lingvæ;
 figuram aut literas nullæ habent: *â* (z. *â* *ô*.
 prima sonat, ut gall: *au* 2da, ut *ai* 3tia ut *eu*,
 quem sonum alterutrius lingvæ ignarus diffi-
 culter assequitur. Quorû respectu haud malè
Anonymi comment: apud Vulcanium dixisse vides
tur; Sermo Gothicus è gallico temperatus. Istis
 literis, uti patet, quilibet sonus facilimè ex-
 primi potest. Quò fit, velut ait idem *com-*
ment: ut nullum alphabetum absolutius sit (Getha-
 rum aut Gothorum,) *qui undiq; quod ad veram*
pronunciationem faceret, mutuati sunt.

C A P. VII. De Convenientiâ Sueo-
Gothicæ & Germanicæ Lin g:

UT congentiles & ex eâdem origine
 esse *Suecos ac Germanos* super: lib. inueba-
 tur; ita hic etiam lingvis maximè convenire,
 haud difficile ostensu. Eadem quippe ma-
 ximâ ex parte rerum vocabula, nomina &
 verba utrinq; adhibentur. **G** *Vater/*
fader/ Vater/ Son Sohn/ Engel/ Engel/ Himmel/
Himmel/ lufft lufft/ Wain Wasser/ Jord Erd/ Guld
Gold/ Silffer/ silber/ Swen stein/ Mann man/ Weiff
weib/

weib; Zws haus: Glaas glass/ &c. Idem in verbis, ut
 Gää gehen/ Stää stehen/ ligga ligen/ läsa lesen/ skriffa
 wa schreiben/ &c. Quae magno numero & plenius
 in majori opere percensentur. Quin & ante 8. se-
 cula lingua germ: quàm plurima vocabula cum his
 quib. hodieq; utimur convenisse patet ex Epist.
 Lips. 44. cent. III. ubi inter alia hæc leguntur:
 vet: germ: Anlton, Svet: Anlite. Affer effter/
 August ängest/ Alca alla/ Erue Erff/ Garnozzon söes
 nöra/ Feruuerthan söwarda/ Zoere Zoora/ Geluus
 läff/ Geqwicoo wederqwicka/ Giminsjaka förminsta.
 Gibwesti brist/ Zaregan haat/ Zue hweni? Lepera läpe-
 par/ liwia liff/ locka lockar/ Qwena Qwinna/ Quicooe
 qwickfa/ Saca saaf/ Scieri stäär/ Sethylgang soles
 gäng/ siuualatgun siufaldigh/ spitis spett/ Thierne tär-
 na/ Vriston yterste/wala hwaladisp/Waniban wans-
 ban/ Wan wän/ Witi wett/ & similia quàm plurima que
 d. l. legantur. Unde non immerito Rodericus To-
 letanus Teutonia, inquit, Dania, Norvegia,
 Svetia, Flandria & Anglia, unicam habent
 linguam, licet idiomatibus dignoscantur.
 Hoc ille ante annos nondum 400, ait Lips.
 Paulò supra potuisset & Galliam addidisse
 &c. vid: cit: Epist.

Communes etiam sunt *literarum mutatio-*
nes, ut Fädher Vater: Son sohn: Brödher
 Bruder: In plurali Fädher Väter: Söner
 söhne: Brödher Brüder: &c.

In nominum flexionibus sic hodiè con-
 veniunt: Genera utrobique tria, masc. fœm: &
 neutr. quæ articulis Han/ Hon/ Det. Germ:
 Der/die/das/ distinguuntur. Not: sæpè etiam
 Sveci, articuli loco, præfigunt numeralem
 particulam En/ een/ ett/ (sicut galli pro arti-
 culis le & la, un & unne.) Ubi observ. En/ esse
 Masculinum, Gen: verò fœmin. e. g. Esa: 7. v. 14.
 Gen Jungfru skal föda en Son. Apoc. 12. v. 1.
 Gen Qwinna/ r. 3. En Drake/ &c. Genitiv:
 Masc: & neutr: ferè addito S formatur.: ut
 fadher faders vel fadren fadrens/ Germ: Vater Vas-
 ters/ Himmel himmels/ vel Himmeln himmelens/ germ:
 Himmel himels/ Måna vel måne & månen/ G. Månens/
 germ: Mond mondes/ Skrifware skrifwares/ germ:
 Schreiber schreibers. Germ: tamen S in artic. aliquando
 contenti, ut Der Herr/ des Herren/ Svec. Herre vel Her-
 ren herrens. Ita Neut: Diur diurs/ vel Diuret diures/
 ger: Thier thieres/ Blod blodz vel blodet blodet/ Blut
 blutes: Sic Wiß wißs vel wißwet wißwets/ Weib
 weibes &c. Gen, fœm. Svec. in nes vel ans/ ut Qwinna
 qwinnes & contr: qwinans/ Jord jordennes vel jor-
 dens constructè Jordz/ Stierna stiernones & stiernan
 stiernans/ Item stiernos constructè. Nonnunquam etiam
 addito saltè S ut Frun fruns pro frunes/ Qwinnan
 qwinans/ Zuster hustrus & hustrun hustruns &c. Gen:
 fœm. germ. ferè in n ut Der Frauen/ Erden/ Wannen.
 Cetera ex Paradigmatibus innotescunt, ubi ger-
 manis articuli magis quàm nomina flectuntur, sic
 Alasc. Sing.

Sueticè

N	En Man & mannen
G	Mansens/ vel mannens ite n constructè mans
D	mannenom vel enom man & manne recent: mannen
A	mannen vel et man
Voc:	ó man
Abl:	Aff (medb) mannenom vel es no n man & mannen
Plur. N	Män & männerna
G	männernars & mäns
D	männerua & män antiq: mäns nomän & männom
Ac:	männerua & män
Voc:	ó män
Abl:	Aff männerna antiq: männomen.

Fœmin: Sing.

N	Fro & frion
G	Frones/ fruens & fruos
D	Frion & frione
A	Frion/ (an & na)
V	ó fro
Ab:	aff frion & frione & frion.

Germanicè

Der Man/
desmanns
dem man &
manne
den man
O du man
Ben (mit)
dem manne
Die mäner
der mäner
denen män-
ner n
die männer
ó ihr mäner
von den män-
ner n.

Die Frau
der frauen
der frau
die frau
ó du frau
von der frau
weib.

Plur:

<i>Plur. N</i> Frwer	Die frauen
G frwers rs & frwers	deren framē
D frwerne & frwer antiq: frwo omen	denen framē
Ac. frworna & frwer	die fran en
V ó frwer	ó ihr fran ē
Ab. Uff frwerne & frwers	deren framē
<i>Svec.</i>	<i>Germ.</i>

<i>Neut: Sing. N</i> Ett Ting & tinget	Das Ding
G tinges & tings	des dings
D tinget/ tingens (e/a)	dem ding
Ac. tinget & ting	das ding
V ó ting	ó du ding
Ab. Uff tinget & tingens (a/e)	vō dē dinge
<i>Plur N</i> Ting & tingen	die Dingen
G tingens	derer dingē
D tingen antiq: tingom & men/	den ē dingen
Ac. tingen & ting	die ding
V ó i ting	ó ihr ding
Ab. Uff tingen & ting antiq: tingomen.	von den dinge gen.

*Sic quoq; & Adjectiva pari fermē ratione in
utrāq; lingvā moventur. Et cum nominibus
substantivis unā declinantur. Hoc modo:
Masc. Suet: Then/thenne, then ther/hwllken store
swarte*

swarte Minnen/Germ: Der dieser sener welcher
größer schwarzer mann Eem: Svet: Den/Denne/
thener/hvilken stora swarta Qvinn. Germ:
Die/diese/jene/welch: große schwarze frw.

Neut: Svet: Det/detta/thet/thet/wilket
stora swarta durret/vilvar. Germ: Dis dies
ses jenes welches großes schwarzes thier.

Comparatio etiam utrobique eadem est:
ut: Lärde lärare lärast & aldarlärast. Ge-
lehre gelehrter gelehrtest & allergelehrtest.

(G)odh lättre bäst & aldrabäst/
Irregular. Sit bejtröbste & allerbest
ria utro. Vad värre (argare) värst aldravärst
big. Vad (argast)

(B)öf ärger allerärgest & ärgest.

Sunt utrinque Primitiva ut G)odh Gott. Fader
Vater/ Himmel Himmel/ Menschlich: Et
Derivativa Gvddom. Gvthheit Gvddommeligh
Gottlich/ Faderligh Vaterlich/ Himnellsch himn-
lich/ Menschlich menschlich: Item simpli-
cia ut Hjerre berg. Skien schein/wärst wehe.
Et Composita ut Solken Sonnenschein/
Hjerre värst herzw (be) hausfors hauserens/
tröstbo. I tröstouch. Unde in nominibus conve-
nientia patet.

Pronomina quoq; magnâ ex parte conveniunt; ut Jagh (antiquis tcl) Germ: Ich/ tu vel du/ du/ han/ he vel er: Wij/ wir/ I ihr/ the die vel sie: Wâr vnser/ Eder ewer/ the ras deren/ vel ihrer/ min mein/ din vel tin dein/ sin sein/ Jag selff/ ich selbst/ denne vel these/ diese. Declinantur etiam uniformiter Pronom: ut N. Jagh/ G, caret, D, Ac, & Abl: migh. Pl: N, Wij D, Ac: Ab: Dss. Germ: N, Ich D, Ab: mir Acc: mich Pl: N, Wir D, Ac: Ab: Uns &c. *De Articulis supra.*

VERBA etiam similiter conjugantur, adhibitis (non secus ac in gallica, Italicâ & Hisp. lingg.) auxiliaribus, Jaghâr/ Ich bin/ i.e, sum & Jagh haffwer/ ich habe/ i.e, habeo. Quæ sic inflectuntur:

	<i>Sueticè</i>		<i>Germ:</i>
	Jagh) Haffwer		Ich habe
<i>Sing:</i>	Tu } Contr: Haar		Du hast
	Han }		Er hat
	Wij haffwom (haam)		Wir haben
<i>Plur:</i>	I haffwen (haan)		Ihr habt
	The haffwa (haa)		Sie haben
			<i>Præ.</i>

Imperativas Futurum Prat: Perf: & Plq. Praterito imperf:

S. Jagh)
Tu |hade
Han J
Pl: Wij hadom
I haden
The hade

Ich hette
Du hetteft
Ehr hette
Wir hetten
Ihr hettee
Sie hetten

Quz flexio Optat. & Coniunct: maxime congruit.

S. Jagh/
Tu/
Han hafwer haffe
Pl. Wij haffwom/
I haffwen/
The haffwa haffde

Ich habe/
du haft/
Er hatt/
Wir haben/
Ihr habt/
sie haben/

haben gehabt

S. Jagh) skal haffwa
tu |(warder haf
han J wandes)

Ich fol (werde)
du folt (wirft)
er fol (wirdt)

P. Wij skolom (wij wardo) wir werden haben
i skole (i wardē) hafwande ihr werdet haben
the skola (the warda) sie werden haben

S. Haff tu (haff du)
Haffwe han

Habe du
habe er

Pl: Haffwom wij (lat off
haffwa) haa

laf vns haben

haffwen i (haan i)
haffwe the (lat them
haffwa vel haa)

habet ihr
las sie haben

Cono

Conjunctivus & Optativus adjecta conjunctione
vel Adverbio, pariter sunt

Infinit: haffwa haben

Prat: plusq: haffwa haffe gehabt haben

Alterum auxiliare Verbum sic con-
jugatur.

Sing	Zagh Ar Zu äst Han ar		Ich bin Du bist Er ist
Plur:	Wij ärom i ären the äro (a/e)		Wir seyn Ihr seid Sie (die) seynd
	Zagh } tu } han }	Was	Ich war du warest Er (der) war
	Pl: Wij worom (re) i woren the woro		Wir waren Ihr waret Sie (die) waren.
	S. Zagh) Du Han)	haffwer waric	Ich bin) du bist) Er ist)
	Pl: Wij haffwom) i haffwen the haffwa)	waric. Ihr seyd	Wir sein (gewesen sie/ die/ seind

Präteritum

Prat: Plusq:

Futu-

S. Jagh skal warda

Zu &

Han Iwarder

P. Wij skolo (skom) wara
& wardom

i skolen (skon) wara &
i warden

the skola (sko) wara &
the warda

S. War du

Ware han (waridat)

P. Warum wij & lat off
waren i (wara)
ware the

Ich werde

Du wirst sein
er wird I

Wir werden/

ihr werdet/

sie werden seyn

Sey du

daß er sey

laß uns seyn

send ihr

laß sie seyn

Futurum

Imperativ:

*Subjunctivus Et hic, ut ante dictum,
formatur U. g.*

Jagh ar

tu ast

Han ar

Wij arom

i aren

the aro (a e)

wie wol ich seye

(so) Du seyest

Er seye

wie wol wir seyn

(so) ihr send

sie seynde

Dansede
(andoch)
om

Danset Jagh wore
andoch tu wore
om han wore

Ob ich were
wie wol du werest
Er (der) were

Prateritum

Giffwes	Wij worom	wolte) wir weren
Gvdk	i woreu	Gott) ihr weret
at	the woro	das (sie die) weren
Infinitiv:	Pras: wara;	seyu
Prateritum	Haffwa warit	Gewesen seyn
Part: pras:	warandes	wesend
Prat:	Som war	Gewesen & ges (wesener

Istorum adminiculo (*unde auxilia-
ria dicuntur*) quævis verba, tam in *Acti-
vâ*, quàm *Passivâ* voce conjugantur, non
magnâ discrepantiâ ut: *Scribo.*

Indicat: Presens	S. Jagh	Striffwer	Jch	Schreibe
	tu	Striffwer	du	schreibest
	han	Striffwer	er	schreibet
	Pl: wij	Striffwom/ we	wir	schreiben
	i	Striffwen	ihr	schreibet
	the	Striffwa	sie(die)	schreiben
Præteritum.	S. Jagh)	Jch	Schriebe
	tu)	du	schriebest
	han)	er	schrieb
	P. wij	Streffwom/ we	wir	schrieben
	i	Streffwen	ihr	schriebet
	the	Streffwo	sie	schrieben.

Jagh

S. Jagh/
tu/

Han haffwer skrifwit.

Pl: wij haffwom/

i haffwen/

the haffwa skriffwit.

S. Jagh/
tu/

han wil eller sal skrifwa.

Pl: Wij wiliom/

i wilien/

the wilia skriffwa

S. Skriff du

skriffwe han

P. skriffwom wij

lat oss skriffwa

skriffwen i

skriffwe the

ich habe/

du hast/

er hat

wir haben/

ihr habt/

sie haben/

Ich werde (sol)

du wirst

er wird (sol)

Wir werden/

ihr werdet/

sie werden/

Schreibe du

schreibe er

daß wir schreiben

laß uns schreiben

schreibet ihr

las sie schreiben.

geschrieben

schreiben

*Subjunctivus, ut monitum, additis tantum
particulis habetur: ut*

S. jagh/

tu/

han skriffwer

Pl: Wij skriffwom

i skriffwen cz.

ich schreibe

wen (so) du schreibest

er schreibet

wir schreiben

ihr schreibet cz

Nar
tä

S. sagh I
 tu I hade skriffwie
 han I
 Pl. Wy hadom
 i haden I skriffwie
 the h. de

ich hatte
 du hattest
 er hatte
 wir hatten
 ihr hattet
 sie hatten

Schrieben

In nitivus Svec: ferè in a exitu Prisma
 dricka/ ligga/ alfa/ vel a crallum seu à/ ut gâ/
 stå. Passiv: in as ut nalkas/ skriffwas/ drick is/ el
 ska/ vel as ut ståas/ förgåas. Germanorum
 autem infin: activ: in en/ ut schreiben/ trinc en
 ligen/ lieben/ geh n/ sichen/ nahen/ schlagen/ vers
 schm. hen.

In indeclinabilibus quoq; convenientia

satis patet. Adverb: ut

Hwar wo? Här hier/ Der dort/ annorstås
 des anderawo/ alleniådes allenthoben. Derin
 ne drinnen/ derothe drousen/ nâr nahe/ affsidet
 beyseit/ hÿr hÿder/ hwarvth wohinaus? nylich
 newlich/ hwarth inr ohin? så swåra so sehr/ meer
 mehr/ imårge: morgen/ om dagen des tages/ om
 natten des nachts/ huru offta wie oft? Ja ja/
 nej nein/ sij sibe/ giffme G. B. d. gebe G. D. t. fore
 fort/ först erst/ hwi så wie se? wal wol/ wyligen
 weyligh/ assengh pofflich/ noghgnug/ kan stee/
 kan

langeschehen. *Ed sane migh G Vch hielpē/ so
w r als mit Gou heisse/ bätter besser/ bespinnerli
gen besonderst/ parombenparen/ c2.*

Conjunctiones: *Dch auch/ doch doch/ både
beydes/ så so/ rå do/ om ob/ huruwål wiewol/ c2.*

Trapos: *För für/ nieth mit/ insidan jens
seit/ under liner/ uppenbarligen offenbartlich c2.*

*Ex quibus breviter adductis Sueticæ ac ger-
manicæ lingg: convenientis, & quod in fun-
damento una sint, satis dispalescit.*

C A P. VIII. De differentiâ Svec- othicæ & Germanicæ lingg.

*Cum in ipsâ Germaniâ variis esse dia-
lectos Pomeranicam, Saxoniam, Francicam,
Bavariam, Sueticam, Belgicam &c. Nec mi-
nùs in Sveciâ Smolandicam, Wermelandicam,
Uplandiam, Dalicam &c. esse certum sit, ut uno
alterum, primo occurtu, sine interprete vix
intelligat, & quod læpe in diversis territorijs
phrasis variet; Quid mirum Germanicam &
Sueticam in multis differre? Sunt autem
hæc inter potiora: i. literam w ante conso-
nam germani non aliter ac u pronunciant.
Unde haud facile rectâ enunciatione vocum*

wred/ wrā/ wrālia/ &c. assequuntur. lit: v
 germ: modò ut y/ sicut in vber vbel/ modò ut
 f in vocibus Vater völl viehe; cum Sueci sem-
 pe nativo valore efferant. Y illis sonat tj ut
 pro stytt stijt/ lydaljda/ &c. nobis autem
 semper sonum r̄ Y servat. Literas ā & ö
 recentiores germ: agnoscunt, ā planè i-
 gnorant. Etiam post i reticent, in lieben
 schieben &c. 2. Ubi Svec: e/ ger:ei sæpè ha-
 bent, ut reesa reisen/ bereda bereiten/ feet feis/
 Etiam pro tj ei ut pro bjsta beissen/ rjsta reissen/
 skrjffwa schreiben. pro b p ut Baner panier/
 pro p pf ut pant pfande/ pijsa pfeiffe/ plantera
 pflanzen. pro t d/ vel vice versâ; ut, tumme
 daume/ drjffwa treiben/ duffwa taube/ duuf tuch
 eun dün/ trā drat. pro f ch ut skassa schaffen/
 skappa scheffel/ boof buch/ & pro u au/ ut buuf
 bauch/ susa sausen/ brusa brausen/ Item pro ö ut
 röffwa vel roofwa rauben/ vel ü/ ut prüfwa prü-
 fen &c. 3. Articuli germanis frequentio-
 res ad imitationem exoticorum: ut Suet:
 Herren medh sijn Frw och Diuret. Germ: Der
 Herr mit der Frawen vnd dem thiere. 4. Ger-
 mani non modò præteritis verborum, ad i-
 mitationem græcorum, augmentum ge præ-
 figunt

figunt; sed & interdum nominibus, ut *Fadder*
gevatter/ maak gemacht/ stierna gestirn/ lård ges
lehrt &c. 5. *Succis auxiliaria verba sibi in-*
vicem etiam auxilio sunt, ut jagh haffwer wa-
rit/ ubi germ: non dicunt ich hab gewesen/ sed
ich bin gewesen. 6. *Indicat: passiv: Sueci sine*
periphrasi (germani non) habent, ut jag lases/
legor, ich werde gelesen. 7. *In generibus,*
nom: etsi maximâ ex parte convenient; ut
quæ gen: sunt Masc: Fœm: vel Neut: Suec: itis
dem sint german: v. g. sool sonne/ utrobiq;
foem: mâne mond/ masc: etsi apud gracos, latio
nos & gallos &c e contra: In nonnullis tamen
differunt. Ita Suecis foeminina sunt, quæ
germ: masc: Mennistia mensch/ stierna stern.
E contra, bânk bank/ suec: M, germ: F. est. Sic
Suec: Neut: sunt Aple apfel/ breeff brieff/ krtigh
fricg/ torn thurm/ skep schiff/ bârg berg/ bedråge
rtj betrug/ pant pfandt/ wijn wein/ quæ germ:
masc. sed hâst pferdt/ è contra (germ: tamen
etiam masc: est hengst) Ita Suecis Neut: sunt:
bröst Brust/ fyrsbâr firsche/ plomon pflaume/ pâr
run birn/ sââr wunde/ Orgewârk orgel/ quæ
germ: foem. Rursum suec: foem: est, skåppa
scheffel/ germ: masc. Et vice versâ, stô masc:

see foem: est. Suec: F: boef buch/ Fiora hembd
 Germ: Neutra sunt. ubi obiter nota divitias
 ling: nostræ; aliter enim indusium viri, Fiora
 ta/ aliter foeminæ sârf vocatur. Sed ger
 mani communiter hembd/ Fenni paita dicunt.
 Nec ipsi latini distincta hic vocabula habent.
 Et dies naturalis, Tag vnd Nacht/ unicâ voce
 Dygn nobis vocatur. Et sic in alijs. Un
 de etiam nobilitas lingvæ emicat; cum pro
 prijsima vocabula habeat. Plura ex Gram
 mat. *Hac copiosiora & majoris momenti esse o
 stendunt in quibus conveniunt, quàm in quibus
 differunt.*

C A P. IX. De Fennicâ Lingg.

FENNICA lingva quondam etiam la
 tissimè patuit, scilicet inter Vistulam &
 mare album; sinum Bothnicum vel potius
 ipsum oceanum septentrionalem & Tanaim.
 Hodie in Tavvastiâ purissima retineri puta
 tur; maritimi enim Suecica imiscunt. Carelij
 leviter saltem in quibusdam phrasibus diffe
 runt. *Æsthi*j autem dialecto suâ paulò lon
 giùs distant. *Fennicam verò lingvam peculia
 rem & originalem esse patet: Cum à nullâ aliâ
 exactè*

exactè derivari queat. Etiam si enim quædam vocabula Græcam aut Hebræam, aut alius lingvæ originem sapere videantur; longè plura tamen sunt quæ aliunde deduci nequeunt. Propriam etiam habent flexionem in declinando & conjugando, cum nullâ aliâ originali congruentem. Imò & pronuntiatione in tantum ab alijs distat, ut qui aliam quàm Fennicam à teneris non didicit lingvam, neq; in adultâ ætate peregrinam ritè enunciare unquam facile addiscet. In tantum hæc ab alijs differt.

Rarissima hic sunt, ne dicam nulla, à duplici consonâ incipientia; unde pro *stuld* / *spåra påra* / *striffwa riffwa* / efferunt idiotæ. Et quod magis mirandum: exotica etiam quædam prolaturi, consonam intempestivè præfigunt; ut pro *Båra spåra* / *Grund* / *strund* / *tolff stolff* &c.

Omnes Fennorum nominativi ferè in vocalem exeunt; excipe *Mies* / vir, *ihminen* / *wireys* / *Euningas* / *Morsian* / *Mailmalinen* / & alia nonnulla; unde pro *Peter* seu *Peder* / *Petari* / *Paul Pawali* / *glaas classi* / *vgh vgni* / *germ: meer* / *meri* / *talrif talricki* / *dist tiffi* dicunt.

F rarissimè habent: nam *Fangi* / *försti* / *fritj*

fr̄/ex Suecico sunt. Idem de literâ B. ut *Båla*
stari borgari etiã Suetica sunt. Itã *D. drafi duos*
mio/ Duomari/ ex Svecis mutuata videntur.
Reperitur tamen in antiquis Historiis Rex Suec: Valander ux-
xorem ex Fenningiã duxisse, nomine *Driva*. ut habet vetus
Chronic. Sveciz. Nec lit: *Ö* in principio dictio-
num purè fennicarum reperitur. &c.

C A P. X. *De Convenientiã ling: Fen-*
nica ac Æsthnica in specie.

^{I.}
Lingva Fennica & Æsthnica easdem
ferè habent literas, eandemq; cum Suecis &
Germanis scripturam, ut *U b c d e f f f g h i*
l m n o p q r s t u v x y z ä ö. Quamvis
plures in Æsthnica ling: recenseat *Sthalius*
quæ ex prioribus conflantur, ut Diphtongi
triphtong: *ö. i. Q* lit: neutra habet. Quod sup-
pletur per *cu* vel *fu*. An verò proprias o-
lim literas habuerint non facile dixerim,
cum nulla hic in Fenningiã monumenta ex-
tent.

2. Prima semper syllaba in utraq; lingg:
accentu attollitur, cæteris depressis.

3. Vocabula ferè eadem sunt, quamvis
nonnihil variata ut fen: *Jumala*. Æst: *summal/*

isä issä/ Hengi hing anima; meri mirre/ miecfa mō
 hecl/ tengä tingl/ Sandel kandel/ kowa kowwa/ pää
 peh/ nachfa nachl/ autan arwitan/ vsko vsch/ fir
 wes firwis/ filmä film/ leipa leib/ jano janon &c.

4. In nominibus utrobiq; distinctio ge-
 nerum nulla: Adduntur tamen interdum
 particulæ yr unus & se hic, hæc vel hoc, quæ
 Æstthonibus frequentiores sunt.

5. Numeri & casus hinc totidem quot et-
 iam in cæteris lingvis.

Declinationes, etsi pro numero vo-
 calium, ultimam consonantem genitivi pro-
 xime præcedentium, variari possint; fina-
 nalis tn, consona semper eadem retinetur,
 vocali nominativi vel retentâ vel variatâ:
 Quod exempl, clarum erit. ut. DEUS;

S. N Jumala	yr J Bimmel
G jumalan	öhest jummalast
D jumalalle	öhel jummalall
Ac. jumalan/ laa/	öhe jummalaa
V D jumala	D yr jummal
Abl: jumalalda/ asta	öhest jummalast
jumalasa/ alda.	jummalalt
Pl: N J Bimalat lia	Spa J Bimalat
	G. jumaa

G jumalden (iiten)

D jumalille

Ac. juma'at (lie)

V D jumolat

Abl: jumalida/ ist /
isa/ illa.

ohede jummalode

ohelle jummalalle

ohet jummalat

Dohet jummalat

ohest jummalat &
jummalald

Aliud Exemplum. Homo

Sing: N Ihminen

G ihminen

D ihmille

Ac. ihmisen/ istä

V D ihminen

Abl: ihmisedä/ estä/
estä/ ellä/

Yr (i) ihmienne

fest ihmessä

set ihmessä

se ihmessä

D se ihmienne

fest ihmessä &
set ihmessä

Plur: N ihmiset/ istä/

G ihmisten

D ihmille

Ac. ihmiset/ istä/

V D ihmiset

Abl: ihmisedä/ istä
istä/ illa.

neet ihmessä

nende ihmessä

neille ihmessä

neet ihmessä

D neet ihmessä

neet ihmessä
neet ihmessä.

Sic quoq; Adjectivum cum Substantivo
pariter declinantur. Ut

Sing: N Armas Mies

G arman miehen

Armas Mies

armast miehen

D ors

D Armaue miehelle

Ac. Arman miehien

(armast miestä)

V Darmas mies

Abl: armalda mieheldä/

asta estä/ asa esä &

armalla miehellä/

Plur: N Armat miehiet

G armasten miestien

D armaille miehille

Ac. armat miehiet

(armaita miehiiä)

V armat miehiet

Ab. armailda miehildä/

ista istä/ isa isä/ illa illä.

Armat meehei

arma meehe

D armas n ees

armalt meel eie &

armast n ee jesi

armat meeheet

armade meeheide

armalle meeheile

armat meeheet

D armat meeheet

armast meehest/

armalt meeheelt

Nec Comparatio dispar, ubi comparativus

Fen: in mbi/ Æsth: mb; superlativus exit in in

vel addita voce Caicein Æsth: keike/ ut Fen:

Hywä/ parambi/ parhain & caicein paras/ Æsth:

heh/ parramb/ keike parramb. Fen: Suuri/ suu-

rembi/ caicein suurin. Æst: suhr/ suhremb/ keike

subremb. Fen. Pisciinen/ piscuisembi/ caicein

piscuisin. Æsth. Piskenne/ wehhemb/ keike weh-

hemb. F. Walkia/ walkiambi/ caicein walkein.

Æst: walgt/ walgtemb/ keike walgtemb.

Pronomina quoq; ferè coincidunt.

S,	N	Minä/	Sinä/	hän/	Minna/	sinna	händ.	
G		minun	sinun	hänen/	myñust	synust	händessef	
D		minulle	sinulle	hänelle/	myñul	synul	händessef	
Ac.		minun	sinun	hänen/	mynd	synd	händ/	
V		Sinä/	(minua	sinua	händ)	D	minna	sinna
Abl:		minulda/	sta/	sa/	la/	myñnust/	ult/	
		sinulda/	sta/	sa/	la/	synnust/	ult/	
		häneldä/	stä/	sä/	lä/	hännessef/	seld/	
Pl. N		Me/	Te/	he/	Meje/	teje/	händ/	
G		meidän	teidän	heidän	meide	teide	händessef	
D		meille	teille	heille/	meile/	teile/	händessef	
Ac.		me (meitä)	teitä	heitä/	meit/	teit/	händ/	
V		me	te/		D	meije	teije/	
Abl:		meildä	teildä	heildä/	meist	teist/		
		(meistä	teistä	heistä/		(meilt	teilt)	
		meisä	teisä	heisä/				
		meillä	teillä	heillä/)				

Sic Fenn: Täinä/ hic, hæc, Æsth: Täm-
ma/nämät/nemat/ needt/ neet hi, hæ, hæc, F. Er-
fa/ fengä/ Æ: kes & fewer/ quis, quæ, quod? Æ.
idze ipi/ ipse; Kumbi kumb/ uter, utra, utrum.

9. Verba etiã iisdem modis, temporibus
& flexione, quodammodo conjugantur.

Imperativus modus unum saltem tempus utrobique agnoscit. Et hic quoque verba auxiliaria inter conjugandum adhibentur. quae sunt; Indic. Præsentis.

Sing:	Minā olen	Sua	Minna olen
	sinā olet	tu es	sinna ollet
	hān on	ille est	temma on/ollet
Plur:	me olemme	sumus	metse ollemme/
	te olette	estis	tesse olletet
	He owat	sunt	neimmat ommas
S.	Minā olin	eram	minna ollin
	sinā olit	eras	sinna ollie
	hān oli	erat	temma olli
P.	me olimme	eramus	metse ollime
	te olitte	eratis	tesse ollite
	he olit	erant	neimmat ollie
S.	M. olen ollue	fui	m. olen olnue
	S. olet ollue	fuisti	S. ollet olnue
	H. on ollue	fuit	Temā on olnue
Pl:	me olem ollet	fuimus	m. olleme olnue
	te olet ollet	fulistis	t. ollete olnue
	he owat ollet	fuerunt	n. ommat olnue
S.	m. olin)	fueram	m. ollin)
	sinā olit) ollue	fueras	s. ollie) olnue
	hān oli)	fueras	temā olli)

Imperfectum

Perfectum

Plusq.

Indicativus Praesens.

Sing:	Racastan racastat racasta	Minna Armastan sinna armastat temma armastap
Plur:	Racastamme racastatte racastawat	metje armastame teije armastatte nemat armastavae
S.	Racastin racastie racasti	minna Armastasin sinna armastasie temma armastas vel armastis
Prater: Perfect:	Pl racastimme racastiette racastie	metje armastasime teije armastasitte nemat armastaste
S.	minā olen racastanue s. olet racastanue h. on racastanue	M. ollen armastanue s. ollet armastanue tem. on armastanue
Prat: Plusq.	Pl. me olem racastanet te olette racastanet he owat racastanet	m. olleme armastanue te. ollette armastanue nē omāt armastanue
S.	m. tāstedes racastan s. tāstedes racastat h. tāstedes racasta	m. sahn armastama s. saht armastama t. saph armastama
Futurum.	P. m. tāstedes racastamē te tāstedes racastatte he tāstedes racastawat	m. sahme armastama teſ. sahte armastama n. sahwat armastama

Imperativus.
 S. Racasta sinã
 racastacan hãn
 Pl. racastacamme
 racastacat te
 racastacan he
 armasta
 armastaco & astut
 armastakem
 armastaket
 armastakat/ armastakut & stako.

Optativus.
 S. Joseca m. racastaisin
 josca sinã racastaisit
 josca hãn racastaisi
 Pl. josca me racastaisiñe
 josca te racastaisitte
 josca he racastaisit
 Eth m. armastaxin
 eth s. armastaxi
 eth t. armastax
 eth m. armastaxiñe
 eth t. armastaxitte
 eth neñ. armastaxie

Infinitivus racasta (maan) armastama

Prater: plusq: racastanut armastanut olla

Participia pres. racastawainẽ armastaiia/armastas
 racastaden wa/armastamas

Futurum. racastawa te sahparmastama

Indicativus Passivus.

Sing: Minã Racastetan M. sahn Armastut
 sinã racastetan s. saht armastut
 hãn racastetan t. sahparmastut
 Plur: meracastetan me sahine armastut
 te racastetan t. sahte armastut
 he racastetan n. sahwat armastut

Prator: perfectum	S. Minä Racastettin sinä racastettin hän racastettin	M. sait armastue s. sait armastue t. sai armastue
	Pl. me racastettin te racastettin he racastettin	m. saime armastue t. saite armastue N. sait armastue
Praterit: plusq.	S. M. olin racastettu sinä olie racastettu hän oli racastettu	M. ollin armastue s. ollit armastue tehia olli armastue
	Pl. me olime racastetut te olitte racastetut he olit racastetut	mez ollime armastue t. ollite armastue n. ollit armastue
Imperativus	S. Racastettacan sinä racastettacan hän	Sah sinä armastue sahko teinä armastue
	Pl. racastettacan me racastettacan te racastettacan he	sahkem m. armastue sahket teije armastue sahkat nem. armastue
Optativus	S. Josca m. racastettaisin josca sin. racastettaisin josca h. racastettaisin	et m. sahrin armastue eth s. sahrin armastue eth t. sahr armastue
	Pl. josca me racastettaisin josca te racastettaisin josca he racastettaisin	eth m. sahr. armastue eth t. sahrin. armastue eth n. sahrin armastue

versus, waihella hel vel wälillä wabel inter, alla
alla/infra, cautta (läpi) lebbi per, peräst perrast/
post, taca tagta / â tergo, ilman ilma sine &c.

14. In numeris quoq; conveniunt; ut
Pr yr unum, cari far duo, colme kolme tria, nel-
jä neljä 4. wissi wihs 5. cuusi kuh 6. seidzeman sei-
he 7. kahderan kahdera 8. yhderän ydira 9. kym-
menen kymme 10. yritoiskymmendä yritoiskymme
11. 22. Cariskymmendä karkymme 20. Kol-
mekymmend kolmekymme 30. 22. Sata 100.
Tuhatt tohat 1000. Wissi tuhatta wihstohat
5000. Sata tuhat saddetohat 100000. 22.

C A P. XI. *De Livonicâ ac
Leticâ Lingg.*

UT autem Æsthnica dialectus à Fen-
nicâ non parùm differt, ita vicissim ab
illâ *Livonica* (Quæ in Livoniâ strictissimè dictâ vulgo est
usitata) nonnihil recedit. Quo idiomate
*Prutenos gentiles usos etiam fuisse testis est Alexan:
Gagnin: in Prussia descriptione.* Eadem tamen
est in fundamento cum fennicâ lingvâ. Sed
Lettica, quæ etiam Curetum est, ab omnibus
alijs diversa depræhenditur: Ex singulis ta-
men aliquid mutuata. Undè & *Farrago vas*

tiam ab Umenſi Paſtore, in ſcholæ ejuſdem loci uſum, Anno 1637, luci datâ, paritèr multa colligere licet: Svet: menſt/ Predickſtowa/ ordnugg/ ſalogheten/ Döpeltijs &c. Fenn: murrehen/ ſaicf/ kuſtelie/ luſki/ waſte/ monnai/ tberpes/ juſle/ luſkiowât/ taida/ toiwochi/ pergeelen; & ſic conſequenter. Quæ harum lingvarum peritis eruenda potiùs relinquo. Ne mihi, quod *Pontano*, viro eruditiffimo in deſcript. Dan. p. 705. contingat. Is enim in orat: Dom: fenn: non modò *Leipa* à ger: leib vel lieb/ aut Goth: *luff* deducit; ſed & *welgoliftem* à *wollgelüſten*. Quod fenn: ling: gnaris riſum movet. Cum à *welca* i. e. *debitum* deſcendere manifeſtum ſit. Et in eâdem precatione legitur; *Anna meidân welcamme anderi*/ i. e. da noſtris debitis veniam. Tàm arduum eſt, imò periculoſum, de ignotis ferre iudicium.

CAP. XIII. De Ruthenicâ lingua.

Eſt & in Kexholmenni ditione, *Mosco-* viaq; confinijs, *lingua Ruthenica* uſitata; quæ à *Polonicâ* dialecto, paulò longiùs quàm *Bohemica*, recedit. Difficultatem auget ſcripturæ

pturæ diversitas: Hæ enim romanis utun-
 tur literis; illa peculiare habet, cum græcis
 magis convenientes; quarum isthæc nomi-
 na sunt. **U**as i. e. **U** quod cum **A** runica pi-
 cturâ congruit, nisi quod duas lineolas, pro
 unâ ad sinistram protendat, sic **A** scriptum,
Buli/ b h: m: E scribitur. **W**iedi **w** scri-
 pturâ parum à literâ **B** differt. **G**lagol **g/**
 ut **r** pingitur. **D**obro **d** ut **Δ** productis sur-
 sum ac deorsum, ab angulis, lineolis; sic **A**.
Zest/ **je** vel **e**, sic **E** notatur. **S**hwiet **ß**
 (s spumofum) **Æ**. **S**elo **S** ferè ut **S** sveti-
 cum, valdè incurvatum. **S**emlia **z** pror-
 sus ut **3** vel **z** pingitur. **I**se **i** ab **H** saltem
 differt, quòd transversa combinans lineola,
 laterales in angulis magis acutis attingat
 sic **H**. **ij** valet **ij/** & est **I** duobus collateralitèr
 suprapositis punctualis, ita **ï**. **K**aso/ **k** planè ut
K. **L**iudi **L** est. **M**uisplee **m** **M** crura inferi-
 ùs dilatata. **N**ase **N** **N** ubi lineola connectens
 summum aut imum non attinget, sed con-
 trario modo, ac in lit: **I**se ducitur. **O**n **O**
 vel **å** ut **O** scribitur; non tamen rotundum,
 sed ovali figurâ. **P**osoi **P** est **π** perpendi-
 cularibus minus distantibus, **E**rqui **X** à
 græc:

græc: ρ scripturâ haud multum differt. Slo
 wo s vel c ut C. Propius tamen coëuntibus
 extremitatibus, & ostium comprimmentibus;
 vel ut c s vet. **T**werdo t ut T vel m. **T** u/ ut
 & lineâ dextrorsum altiùs productâ. U est
 u/ ferè ut η græc: vel ογ. **F**ert f ut φ græc.
Chier ch ut X. **Ot**/ id est ot/ fermè ut ω, sic
 ω. **O** eadè picturâ, absq; circumflexo.
Tzui/ h ut U productâ subtùs, ad dextram, lineâ
 olâ. sic **U**. **T**zerm/ h **Y** græc: η non multum
 dissimile, vel **Y**. **Sca** sc/ m transversum in
 fernè cohærens sic w. **Scha** sch eadè pic
 cturâ, productâ intermediâ deorsum lineâ, ut
 trifurcam repræsenteret, sic **W**. **Zor** propri
 um habet lingvæ sonum, & scripturam fer
 mènè ut Z, nisi quod promuscidem demittat,
 caudamq; in dorsum, per angulos rectos, re
 flectat, sic **Z**. **Zerui** ui/ ut hl. **Zer** sic h scri
 bitur. **Zat** Ze/ similiter, transeunte super
 nè lineâ & rostro antrorsum propendente,
 sic **Z**. **Ze** e ut E transversum sic **Z**. **Zu** su
 I & O per lineolam maccaph cohærens sic
H. **Zus** su triangulus est propendentibus de
 cussatim & in medio tribus lineolis, **X**. **Za**
 ja partim ad H partim ad A, scripturâ irre
 gula.

gulari, accedit; sic *H*. *As* *ff* ferè ut *Z* coronatum caudam tortuosè crispans, h. m. *Z*
Psi *ps* græc: *ψ* est; sic *Υ*. *Phita* *ph* bilancem repræsentat, &. *Psi* *ψ* græc: est duabus lineolis, à sinistra dextrorsum, supranotatum sic *Ϸ*. Istæ sunt literæ Ruthenicæ lingvæ: Cujus uberio- rem declarationem suis etiam cultoribus relinquo.

C A P. XIV. Et Ultimum.

Libri hujus conclusionem continens;
Ubi aliqua etiam de Syntaxi & Poësi.

ATq; hæc brevissimè de literis & ling-
 vis sub Coronâ Sveo-gothicâ, olim & nunc, apud vulgus etiam usitatis. Douin. in Scholis, Gymnasijs & Academijs, *Hebraeam* quoq; cum cæteris orientalibus, egregiè excolunt; *Græcam ac Latinam* exactissimè cal-
 lent. *Gallicus* verò & *Italicus* sermo, nec non & passim *Hispanicus* in regiâ & magnatum au-
 lis sonant. In urbibus non rarò etiam *Scotica*, *Anglica*, aliæq; dialectus exoticæ audiuntur: *Germanica* tantùm non vernacula est.
 Audivi etiam inter plebeios quandam materni idiomatis detor-
 sionem, aut insertis quibusdam syllabis, aut usitatis transposi-
 tis; aut literis inverso ordine positus ut, *Wân* *pro* *Wân* / *Qad*
 pro

pro *dag!* *Niggil* pro *liggia* &c. Quam vel ioci & lufu gratiâ adhibent, vel ne ab aliis, hisce non affvetis, facile intelligantur. Talis hîc in Fenningiâ est *Rengonfieli*; Ubi in dissyllabis posterior syllaba in priorem locum transponitur; In trissyllabis media primo loco, tertia secundo, prima ultimo effertur. In polysyllabis modò penultima, modò antepen: primum locum occupat; & sic consequenter. Ut, pro *Puhuminnun cansani*/ id est, loquere mecum, *Reng: Zupu nunnimisanica*. Pro *Waldacundas*/ *Reng: dawaldascun*/ quæ tantâ celeritate efferunt, ut à nemine nisi hîc exercitatissimo intelligi queant, utcunq; fennicæ lingvæ gnaro. Sed hæc *λεπτολογία* rätum est, nec peculiaris ling: nomē meretur.

Syntaxis Sveo-gothica & Germanica, non secus ac Orthographia & Etymologia, maximâ ex parte convenit; à latinâ non multùm recedens, In Poësi rythmus ferè hæcten, non habitâ ratione quantitatis, qualiter & in Hebræâ l. fuit usitatus. Fenni præter rythmum & lamdaismum, ubi eadem initiales lit: continuantur, ut, *Posat parat pauhafam*;

Neizet nuoret ilotcam;

Wanhat wahwast weisatcam;

neq; ullum carmen agnoscunt. In quibus omnibus una antiquitùs melodia fuit. Dicebantur & olim *Runoi*/ ad imitationem *Runarum* Sveo-Gothicarum.

Tot, tam diversis, lingvis hæc Regna loquuntur,
 Utilis his homini, grato sonantq; DEO.

LIB. IV.

COROLLARIA.

L ^{I.} Ingg. Sueco-Gothica & Fennica originales sunt.

II.

Runici baculi ante Christianismum inventi fuere; quod antiquæ literæ, quibus post salvificam religionem introductam interdictum, ostendunt.

III.

Baculi Runici à potiori non incommodè appellantur rusticorum illa Calendaria; etiamsi nonnunquam pluribus baculis vel asseri aut tabula, notæ istæ inscriptæ reperiuntur.

IV.

Lingvas confundere & peregrina vernaculis temerè immiscere vocabula vanum imò stolidum est.

(S(O) ❀ (O) ❀ (O) ❀ (O) ❀ (O) ❀ (O) ❀ (O) S)

Ornatissimo ac Politissimo Viro-Juveni,

DN. ERICO Justandro

De Priscis ac modernis Sveo-Gothicis
Lingvis scitè & prudentè Discurrenti
Amico ac Convictori perdilecto.

När Kunor ristis/ så icke twistis/

The nya Språker/ aff mångum flåter/

Mudurne mååle så war i wååle:

Fraak war så tffde i Swidia lffde.

Stinie stodh i grönum Dalum.

Swenska Mån triffwas/ Finska ey driffwas/

Gummuls Rådth trachtas/ som nu förachtas/

All nyjan flåttia/ må man nu nåttia/

Gamull sidh hastas/ till nyjan hastas.

Stinie ligger i grönum Dalum.

Hæc maternâ Lingvâ ita
ponere placuit

ERICO ACHRELIO
Med. P. P.